

ERDÉLYI HÍRADÓ

Kedden, Aprilis' 21-edikén, 1829

Nagybritannia — Frantziaország — Törökország — Hirdetések.

Nagybritannia

Az alsó Parlament mártz. 18-adi-ki ülésében, legnevezetesebb volt az Attorney-General' (Sir Charles Wetherell) Beszéde; melyre ötet Well. Hg. Nyakas titulussal tisztelte-meg. Az alsó Ház' egy részének rendkívül lármás helybe-hagyása-közben, mely miatt jó-ideig nem kezdhetett beszédéhez, kiáll Wetherell Úr az asztalhoz, 's az a' méjj megindulás, mely ötet meglepni láttatott, ama tartós tettző kiáltozással kezét-fogva, csaknem hallatlanná tették az ő' elsőbb szavait. Végre, hallgatás lévén, így beszéll, nagyobb részént lakonice: Sir, én ekkorig, nyilvánvaló, független ösvényen ártam. Ha gondoltam, hogy Hivatalomat betsülettel tarthatom-meg, megtartottam azt; ha nem, kiléptinttem. Ebben különböztetem én meg magamat a' Ház' ezen oldalán ülő némely tisztelt Tagjaitól. De, értelmeimet tartózkodás nélkül kimondani, kötelesség magam eránt, a' Haza, a' Parlament és a' Fejedelem eránt, kinek szolgálja, csak név szerént vagyok én még. Csak 7 nappal tudósítottam én e' jelenvaló Ülés kezdete előtt, hogy a' katolikus ügybajt a' Parlamentnek ajánlani akarják (halluk). A' helybe-hagyó kiáltás, azon nyilatkoztatásra bír engem, hogy, ha beszédem' folytatásában valami ollyas szó süsszanna-ki ajakamon, mely keserűnek vagy rossz-szándékunak tettezene, kérem

a' közönség' Házát, nézzék úgy azt mint nem-mondottat — indictum puta — visz-sza fogom én azt húzni. Soha-se vezérletem engem egy britannus Gentleman' illető érzéseknél egyéb érzések. Hanem, megvallom, fájt nekem, hogy egy dolog (a' protestans konstitúció) mellyet az én' igen tisztelt barátom, itt közel hozzám (Peel), ekkorig oly' ügyesen, nemesen, jó kimenetellel védelmezett, most egyszerre el van árúlva, vezető nélkül elhagyattatva, tekintet nélkül kitéve, a' szelek' és hullámok' játékául. Nem vállaltam én magamra a' bill' szerkeztetését (concipiálását), mely most a' Ház' asztalán fekszik (rendet tartunk! rendet tartunk!), nem vállaltam, mert eskümmre tekintvén mint Attorney-General, a' bill' feltevése által, kötelességemet a' Hazához és a' Királyhoz elárultam volna, 's az Egyház' halálra-ítélését extradatáltam volna (nagy helybe-hagyás), oly' tökéletesen bótátottam volna-ki, valamint Jeffreis tets, midőn a' 7 protestans Püspököt a' Towerbe (torony-fogházba) küldötte. Ennyit, magamról; most, a' dologra. A' nemes Lord (Palmerston), ki csak elébb üle-le, felidézett engem, mint első törvény-autoritást ebben a' Házban, annak megbizonyítására, hogy a' római katolikusok' kirekesztése, principiuma volt a' revolutiónak. Én ugyan már most ezen characterben, egy legbizonytalanabb, mű-

landó és tünemény törvény-autoritás vagyok (nevetés); azomban, még is a' vagyok én, legalabb ezen pillantathban, és nekem úgy akar láttzani, mintha a' malaria (olaszországi dögleletes levegő — (P'aria cattiva), mely most a' maga' elpestisítő behatását a' Közönség' Hazán elterjeszti, a' római malaria a' megtért Gentlemen-eknek, nem tsak ítélet-tételjeket és gyökéértelmeiket fertéztette-meg, hanem emlékezteiket is megzavarta egykisség. Sir, minekelötte a' revolutio elkezdődött volna, minekelötte Oranje Hg., mint Wilhelm Király, lábát az ang. királyszékre tette, megkérdezték vala ötet azok, a' kik Jákób Királyt ezen király székről letaszították, ha, valjon helybe hagy ná-é ő valaha, változást a' konstitutióban, mérséklést az Egyházat védő törvényekben, azon meghatározások' vissza-vételét, mellyek a' katolikusokat mind-a'-két Parlement-Házból, az egyházi, pölgári és katonai Hivatalokból kirekesztik, — helybehagy ná-é. Ere Oranje Printz pompás nyilatkozást tett, hogy ő ezen törvényeket soha meg nem törí és törheti; 's ez által tette-meg a' revolutio' nagy principiuma' kezdetét (initiatíváját).“ Sir J. Mackintosh közbe szállalván: “Úgy rá szabhatók-é ezen principiumok a' jelen környületekre, mint a' mijjen régiek? feleljen-meg rá Uraságod. “Az Attorney-Gen. tovább beszélvén: “Sir, úgymond, minthogy én shottlandi nem vagyok, nem is tudok két kérdésre egyszerre felelni (nevetés és helybehagyás. Mackintosh Úr shottlandi születés). Először tehát, úgy gondolom, megmutattam a' nemes Lordnak (Palmerstonnak) a' ki elébb tett hozzám kérdést, hogy a' katolikusok' kirekesztése' principiuma a' revolutio előtt, a' revolutióban, és a' revolutio után, bévétetett. (Itt, igen hosszas históriai erősségekkel

mutogatta ezt-meg; de ide, nem fér.) Ezen principium' fenn-tartására esküttem én meg, mint Attorney-Gen. Ezért szabadkoztam én a' bill' feltevésétől; és, minthogy a' Kantzellarius-Lord, ki, egész meghatározással a' mellett tett vallást, nagyobb valami, mint egy Attorney-Generál; tehát, az én' Attorney-Generálságom, a' Lyndhurst Kantzellarius-Lord' tüzimere megett, nem igen nagy bátorságban van (nevetés és helybehagyás). Ő, a' nagy petsét' őrzője, és szintűgy megesküdt, hogy ŐFgének hasznára ad tanátsot. Ha már én az ő' esküjét olvastam 's a' magamét; én, azt érzettem, hogy nekem nem szabad nyúlnom olyan rendszabásokhoz, mellyeknek végtárgyok a' Királyt ára hírní, hogy a' korona-esküt, mellyet esküdt, törje-meg. Én ezt nem tselekedhettem; noha a' Kantzellarius Lord jónak látta másképp' tselekenni. Ezelőtt 2 eszten dővel egy hatalmas beszédet tartott ezen Háznak egy ékes beszédü szószóllója, akkor-időben Eredet-írások' Mestere (Master of the Rolls) most Kantzelláris-Lord, Canning Ur ellen; melyben ő, ellene mondhatatlanul megbizonyította, hogy a' katolikus kérdés' megfejtése általjában egyezhetetlen ezen ország' konstitúziójával. Miért vádolnak most engem be? De tsak rajta! nem félek a' tsatától (a' minister-pad-felé fordulva); nem szükség' nekem apostasiát mentegennem; nintsenek nekem szú-ette tsapongásaim az elrecitalásra; nem voltam én egygyik nap' fekete másnap' fejer; nem voltam én ma protestans Master of the Rolls, hólnap' hatholicus Kantzellarius-Lord (a' helybehagyás minden mondásra nevededik); nem, Sir, inkább maradok én az, a' mi vagyok, egy szemérmes Tag Plympton-ért, mint-sem a' principiumoknak oly' gyalázatos árulója,

oly alaton, oly' nyomorúlt, oly' gyűlölséges apostata legyenek. (Az anticatholikuskok' részéről, repeső helybehagyás).

Egy tiszteletet érdemlő Tag úgy vélekedék, hogy a' vizek úgy áradnak körülöttünk hogy nem állhatunk ellenek; de nekem úgy tetszik, hogy a' vizek mivelőlünk áradnak-ki. (nevetés és halljuk). Talán nem zártuk úgy be a' gátakat, a' mint szükséges lett volna: de, hát már azért, le kell-é azokat húzni? Az én igen tisztelt barátom (Peel) azt mondá: ha mi, az emancipatio megadása után, a' catholica Egyház' méltatlan követelése ellen újj tsatába leszünk kényszerítelenek menni; úgy, az idegen nemzetek' szózzattja mimellettünk fogja. Édes Istenem, Sir, mikor fogott ez a' szózat mimellettünk? Talán ámerikai háborúban? II-odik Jákob' elkergetésekor-é? 1715-ben, mikor a' Praetendens (követelő) a' hazában megjelent, vagy 1745-ben, midőn a' rebellio újra kiütött? vagy később, midőn a' revolutio principiumok a' napi-renden voltak? Mindenütt, mindezen esetekben megemléztük mi Frantziaország' sympathiáját hozánk. Vajha ez a' sympathia soha-se avatkozna a' mi' ügyhajunkba! A' népnek 19 huszad, ellene van ezen rendszabásnak; megbizonyították a' kérelmek. Azt bizonyították tehát-meg, hogy a' rendszabás, a' helyett hogy engesztelést hozna, inkább a' visszázkodást gyújtja most igazán fel. Hét nappal még a' királyszeiki beszéd előtt, a' Kabinétnak egy Tagja-se tudott abban valamit; annál-kevésbe a' Parleмент Tagjai. A' királyszeiki beszéd pedig, legalább ajánlotta még, Irland' állapotja' meggondolását: ére nem ügyelve, értekezés alá vetik a' bill-t, a' nélkül hogy vagy egészsen, vagy eggyenként megejtették volna ama' nyomozódást. A' haza' egész

Históriájában nem találni ehhez hasonlót; magánosan áll ez, minden vetekedő nélkül. En a' napokban a' Shakspeare' játékaival mulattam magamat: abban van egy híres character, egy pártvezér, egy Sir John Fallstaff, ki az én' igen tisztelt barátomhoz (Peel) rendkívül hasonló. A' catholica kérdésnél, azt mondja az én' tisztelt barátom, kétség kívül magának: Ezelőtt a' kevesebbségben hagyódtam volt én: a' többség ugyan, tsak 4-ből állott, a' protestáns Firma mind-tsak erősseu állott még; hanem, mindég tsak többség volt az. A' protestans regiment, kisebb, ámbár a' catholikuskoknak tsak 6-tal volt több. "Azt mondaná valaki, hogy ezek az elmélkedések, vigasztalhatták ötet; de, "Nem!" mond ez a' protestáns vezér az öreg Fallstaffként, "nem, olyan rongy-kutyákkal nem ballagok keresztül Coventry-n (leírhatatlan nevetés); én olyan rongy-emberekkel nem megyek, saját választott útamon megyek. Ott állott a' regiment, ha bár nem osztott is széjjel, tsakugyan vezér nélkül; de a' 160 is a' maga' úttját követte. Úgy lett ez, Sir, hogy a' Haz' régi protestans formája, egy nagyon betses firma, a' Peel' és Komp. firmája, felbomlott. Hogy fogja ez magát utóbb nevezni, még, bizonytalan, havaljon Chandos, Knachtbull, Bankes és Komp., "nem tudom, nekem mindegy, ketten viszik-é a' dolgot vagy hárman, azon, nem sokat aggodom: de én, ebbe a' kis firmába teszem tőkepenzemet. Azt mondták nekünk, ne lennénk ezen dologban mérgesek, dörmögők, 's én, reménylem, nem voltam az (éles, hangos nevetés) hídje-el, Sir, hogy én oly' kevésé voltam mérges, valamint tsak lehetett. (végezeté másszor)

Mártz. 23-adiján egy nagy Gyűlés volt Dublinban, melynek tárgya a' volt, hogy az egész Irlandban és Ang-

liában pénzt gyűjtsenek, hazája nagy megszabadítójának, O'Connelnek, hogy neki lehetségessé tétessen, magát a' Prokátorságból vissza húzni, és kikötőleg tsak Irland' javára dolgozhasson, mint Parlamenttag. O'Connel Urat első Törvénytudósnak tartják Irlandban, és sok esztendőök alatt legnagyobb praxisa volt neki az irlandi Törvényszékekben: annál-fontosabbnak láttzik tehát az Irlandusoknak, hogy ezen hazaszerető' nagy érdeméért hazája' emancipatiójára-nézve, a' köszönetül és megismerés rendkívülvaló bizonyosságául ajándékozottak mellett, neki egyszersmind alkalmat is szerezzenek, már most midőn a' Parlamentben szavait felemelheti, ára, hogy magát a' közjónak egészen és kikötőleg szentelje.

A' Times és a' Globe szerént, az Attorney-Gen.-Hivatalra Sir James Scarlett-et szánták, a' ki már elébb egyszer ugyanazon Hivatalt viselte. — A' Times' Reporters (sebes írói) egy tikkelt iktattak ezen Híradóba, mártz. 24-edikén, melyben magokat azon gyanú ellen igazolják, hogy ők az emancipatio ellen mondtott beszédekkel igen röviden, az ellene szóllókat pedig igen bőven adnák-ki. Ez, teljességgel nemvaló, 's állítások' igazságát azzal erőssítik, hogy a' Times' jóhíre azért áll oly' régen fel, mivel' a' tudósítások' és vetekedések' hív kiadása minden részre-hajlás nélkül, védelmezi azt. A' Beszédék' hosszasága vagy rövidsége gyakran a' környületektől függ a' Híradókban, mellyek nekik nintsenek hatalmök alatt; a' Beszélő' szava hangjától, a' nagyobb vagy kisebb tsendeségtől a' Házban, függ az.

London, mártz. 24. — A' mint hallatik, az emancipatio bill harmadszor olvastatik-fel mártz. 30-adikán, az alsó Házban; azután, 31-edikén a' felső Házban vitetik által és elolvastatik először,

ápr. 6-odikán másodsor, 9-edikén, megvizsgálják azt a' Lordok köz-bízosságában, 10-edikén halgattják-ki a' Biztosság' tudósítását, 's végre a' bill a' hónap' 13-adikán harmadszor olvastatik-el, úgy hogy a' Király' megerősítése a' hűsvéti dologszünet előtt, megeshetik. — A' Courier azt erőssíti, hogy a' bill mellett 50 szózattal lesz több a' többség.

A' Morning-Journál hirdette volt, hogy Well. Hg. a' katolikus bill' bevétele után mindjárt, egy más bill-t fog behozni a' rabszolgák' emancipatiójáról a' britannus bírtokokban. A' Courier ellene mond ezen állításnak, egész meghatározással, és felidéz minden egyéb Híradókat, hogy ezen ellen-mondást a' legnagyobb elszélesztéssel hirdessék-ki, hogy így, azon veszedelmes behatásnak, mellyet azon hír a' telepeken okozhatna, eleit lehessen venni.

Egy bizonytalan hír Rio-Janeiroból, azt mondja, hogy Lavallé Generált, Buenos-Ayresbe vissza-menetelekor, Brown Adm. (kire ő maga bízza volt azon város Komendánságát) megfogatta volna, 's az elébbi Elölülőt, Rivadavia-t, ismét vissza tette volna az ottani országlószék' kórmányára.

A' Courier, mártz. 25-ödikén azt mondja, hogy még bizonytalan, meggyen-é Miklós Tsászár a' táborba, vagy nem: mert az a' hatalom, mellyet Diebits Generálnak adtak oly' kiterjedésű, hogy az egy más Fővezért egészen szükségtelessé teszen. Oly' tökéletes hatalmat adtak neki, hogy még a' planumot is maga tsinálhatja magának a' táborozáshoz; 's azt mondják (hibető, a' dologhoz semmit sem értők) hogy ő, magára vállalta volna az egész háborúrólvaló feleletet. Haszontalan beszéd! oly' sok száz millióban forgó dolgot egy akarkire is bízni, vetekedjen bár az Napoleonnal.

Márcz. 26. — Ugyan csak a 'Courier' azt mondja: "A' frantzia és angl. Meghatalmozottak időhaladék nélkül, valósággal elindulnak Konst. poljba, minekutánna a' muszka Tsászár helybe-hagyta, hogy ez a' két Hatalom folytassak mind-a' -három helyett az alkudozást, a' londoni Kötés' végre-hajtására -nézve. Szükséges azomban megjegyezni, hogy a' görög ügybaj' megfejtése nem olyan könnyű, mint némelyek képzelik; sok van még hátra, és a' meggyőznievaló nehézségek, nem csak tettezők. Azomban, azt is reményljük, hogy a' Konst. poljba visszamenetel, nem szorittatik egyedül a' görög dologra. Talán a' Muszkával lehető alkudozásra is rábeszéli a' Portát.

A' Globe and Travellerben e' van: "Máltai levelek szerint, márcz. 7-edikéről, a' Porta, minden kifogás nélkül rá-áll a' júl. 6-odikai londoni Kötés' rendelkezéseire. Nagy lépés ez a' keleti béke' helyre-állítására: de azomban, a' Muszkák és Törökök között, csakugyan el fog a' táborozás kezdődni. A' mi véleményünk az utolsó-táborozás' berekesztésénél, a' dolgok' fekvése felett, megigazolódott a' kimenetelek által. A' Muszkák, nem-hogy elvesztették volna Várnat a' tél' lefolyása alatt, de csak egy állást-se vettek tőlök el a' Törökök; sőt-inkább, még más két várat is hódoltattak-meg; melyek nekik az új táborozás' kezdésére igen nagyon szükségesek.

A' Morning-Chronicle költeménynek tartja a' portugalli ifjú Királyné Brasiliába-menetelét.

Buenos-Ayresi tudósítások szerint, a' cisplatinai tartomány Gouverneurje, Rondeau Gen., megérkezett Montevideo-ba, és, kevés nap-múlva felveszi Hivatalát. A' brasiliai és buenos-ayresi katonaság, kimentek már az új Köztársaságból, a' békekötésben megállapított 1500

embert kivéven, kik a' Kötés' egész végre-hajtásáig ott maradnak. A' cisplatinai Köztársaság' zászlója, fehér, 9 kétsikkal és egy nap a' szegletén.

New-Südwalessben, Sidney -nek északra, két nagy foljő vizet találtak mostanában, mellyeknek Clarence és Richmond nevet adtak. Az egyiknek a' toroka a' déli Szélesség' 28-adik foga alatt van.

Márcz. 27. — Sir James Mackintosh adta által tegnap-este a' Shottland' fővárosában, Edinburgban készített, a' legmegkülönböztetett emberek által ezen nevezetes országban, vagy a' mint ezt a' Beszélő nevezte, ezen protestáns Ország' protestáns részében lakó emberek által alá-írt Kérő-levelet a' parlamentnek, a' katolikusok' emancipatioja' javára. Az alá-írottak' száma között találtnak a' Fővárosnak, minden virtusokkal, érdemekkel és talentomokkal ditsekedhető lakosai: "7 Pair és Titkostonátos, 25 Baronet és Kavaller (Ritter), 155 földbirtokos, az edinburgi universitás' Rectora, 16 Professor, a' presbiteri és angl. Egyház' Fő-Méltóságai Shottlandban, 50 Hittudomány' Tudóssai, 60 Gen., 40 Öbest., 32 Adm. és tengeri Kapitány, 750 Törvénytudó, 198 Orvos és Seb-orvos, 271 Nagykereskedő Ház' Birtokosa, és mintegy 7000 más lakos, mind esméretes betsü és characterü. Olyan férfiak, kiket a' Shottusok, mint mostani nagy disszeket tartanak, mint Sir Walter Scott, Sir Humphrey Davy, Chalmers Dr., a' presbiteri Egyház Feje, és Shottland első Theologussai, ékesítették neveikkel ezt a' Kérőírást. Sir James Mackintosh, úgy láttatott, hogy beszédében, ennek által-adásánál magát is meghaladta, és büszke volt abban, hogy az ő hazafiaji, annak beadására ötet választották. Az ő' beszéde szívet, vesét,

kik egy-ido-olta Silistria-fele tartanak. Ezt a' varat ostromolni fogjak, melyet Pahlen Gr. Gen., ki az utolsó frantzia háború által esmeretessé lett, fog vezérelni."

Ad.N. 5847 829.

Személyes Leírása. —

Széke j Sámuel nevü elszökött tolvaj legénynek. — Ki is törpe kartsu termetü, veressellő haju, és veress bajszu, tompa orru, rút ábrázatu, 52 esztendő.

Születésére—nézve, Brassó mellől, Veressmarti. Evangelico-Lutheranus, házias (a' Felesége Mólnar Juliánna, ki az ő elé kerüléséig most Kološvárt őrizet alá tétetett) — Elszökésekor, t. i. e. h. 14-kén, viselt, egy az nap cserélt nagy karimájú paraszt kalapot, egy kurtasötét szürke Spentzelt, fein szederjes posztóból készült, melől Gantzos pantalon; beszéll jól németül, magyarul és Oláhul.

Elopott négy száz tíz Conventios Rforintokat, öt és tíz forintos, részin régi, részin újabb Banknotákban, és egy numismatica Collectioból, mintegy 40 darab régi, fojásban nem-is lévő, többnyire Ezüst tallérokat, egy régi simpla

Aranyat. Vékony Fejérmüket, melyeken veress fejtővel Sz. J. betük voltak jegyezve, melyeken kívül a' Feleségének is minden köntösseit elyitte.

A' ki ezen szökött tolvajt feljelenti, és elfogását kieszközli, annak húsz Conventios Rforint fog jutalmul adatni.

Kološvárt, Aprilis' 18-kán, 1829-dik Esztendőben.

Hirdetések

A' Marosportusi sószállító Hivatalnál, az Átsmesteri szolgálát, 200 pengő forint Esztendei Fizetéssel, szabad szállással, kiszabott só-deputátummal és a' dolgozó napokon 24 xr. napbérrel pengőben, az egész Fizetéssel nyugodalomba tétetett Heilinger Leopold által megürült

A' Királyi Fiscale Archivum mellett eddig volt Registrator Musik Sigmund Ur, saját kérésére, a' F. Udvar által egész fizetéssel nyugodalomra bocsátatott.

A' Szebeni Királyi Fő-Harmintzad mellett eddig volt portéka-vizsgáló Dotz György Ur nyugodalomra tétetett. N. Szeben, April. 15-adiján 1829.

Utolsó Jelentés — az Európai Mértéktár' kiadásáról; melyre a' Híradót Nem-olvasók, Május' 15-ödikéig lefizethetik az 1 for. Conv. pénz foglalót a' Híradó' Kiadójánál.

Státus papirosok' Foljamatja

	Ezüstpénzben			Ezüstpénzben							
	Béts,	Apr.	3	4	6	London Már.	23	24	25		
Bank-Oblig. 1.1/2pC.	53.1/2	-	53.1/2	-	53.7/8	Consols, 3 pC.	87.1/4	-	87.1/2	-	87.3/8
Pengőpénz-Obl 5pC.	98.	-	97.15/16	-	98.3/8	Stocks-Prémie, Sh.	-	-	-	-	54-55
Roths. 1820, 100f. CP.	-	-	162.5/8	-	163.1/4	Brasiliai Bons	59.1/2	-	57.	-	-
Partial. 1821. Ua.	124.11/12	-	124.4/5	-	125.1/4	Buenos-Ayresi	29.	-	-	-	-
Bankaktia, 1000f. CP.	1102.	-	1100.	-	1108.7/10	Columbiai	18.1/4	-	18.	-	-
Paris, Már.	25	-	26	-	27	Mexikói	23.	-	22.3/4	-	-
Consols 5 pC.	107.25	-	107.80	-	107.95	Portugalli	43.3/4	-	42.	-	-
Ugyanaz 3 pC.	78.80	-	78.95	-	78.90	Muszkaországi	95.	-	95.	-	-
Bank-aktia, 2000 Fr.	-	-	-	-	-	Görögországi	14.1/2	-	14.	-	-